

El temps de les cireres

Pere Beneyto

Abril 2021

El propassat 18 de març l'alcalde de París, la socialista d'arrels espanyoles Anne Hidalgo, inaugurava el cicle de celebracions al voltant del 150è aniversari de La Comuna, el primer assaig de revolució obrera que, tot i ésser ofegat en sang per la reacció conservadora, alimentà des d'aleshores l'univers simbòlic i els objectius, entre utòpics i pragmàtics, de gairebé tots els corrents de l'esquerra.

I ho va fer des del pujol de Montmartre, a la plaça que duu el nom de la mestra anarquista i feminista Louise Michel, heroïna de La Comuna, que des d'allí estant va encapçalar la defensa del poble parisenc front a la doble agressió de prusians i versallencs.

Era el primer d'una sèrie d'actes commemoratius (exposicions, conferències, publicacions, debats...) que [es perllongaran fins al proper 28 de maig](#), recordant els 72 dies que durà la resistència dels *communards*.

Tot començà quan, després de resistir el llarg i penós setge de l'exèrcit prusià, els treballadors de París, especialment els que malvivien amuntegats a l'àrea est de la ciutat des de les grans transformacions urbanístiques de Haussmann, s'hi negaren a acceptar l'ordre de rendició del govern col·laboracionista de Thiers que havia fugit a Versalles.

Per cobrir el buit de poder s'hi convocaren eleccions per sufragi universal (masculí) a la *Commune* (Ajuntament) que, el 28 de març de 1871, es constituïria com a poder municipal autònom, seguint els principis del federalisme i la democràcia directa.

El Consell electe, integrat per 92 membres (obers, artesans, comerciants, metges, periodistes...) de totes les tendències republicanes (des dels reformistes moderats als socialistes, anarquistes, jacobins...), va garantir durant els dos mesos següents el manteniment dels serveis públics essencials per a una ciutat de dos milions d'habitants, alhora que desplegava tota una bateria de mesures legals i polítiques actives de caire igualitari que, malgrat la seua derrota inicial, han format part des d'aleshores de tots els programes de progrés i emancipació social: control dels preus de productes bàsics, creació de cooperatives de producció, distribució i consum, expropiació i reobertura dels tallers abandonats pels empresaris, salari mínim, reducció de jornada laboral, menjadors socials, igualtat retributiva entre homes i dones, pensions per a vídues i orfes, prohibició dels desnonaments, sanitat pública, ensenyament laic i gratuït, separació de l'Església i l'Estat, sufragi universal, reconeixement de la ciutadania als estrangers residents, abolició de la guil·lotina, llibertats d'opinió, expressió i reunió, l'accés popular a l'art i la cultura, etc.

Pocs dies després de les eleccions comunals s'inicià un nou setge de la ciutat, a càrrec ara de les tropes regulars fidels al règim conservador establert a Versalles, molt superiors (en relació de 5 a 1) a la milícia local de voluntaris populars, que entrebancà l'aplicació de les mesures socials aprovades i afeblí progressivament la resistència ciutadana.

El 21 de maig les forces governamentals envaïen París i sembraven el terror mentre avançaven barri a barri anorreant, després d'una *semaine sanglante*, les últimes barricades dels *communards* davant del fossat de Père-Lachaise.

Acabava així la primavera comunal i començava aleshores la xafogor d'una repressió brutal que assoliria xifres esborronadores: entre 10.000 i 20.000 afusellats (mai no hi hagué un registre oficial), 45.522 detinguts, dels quals 13.450 foren condemnats a diferents penes de presó i 3.417 deportats a colònies franceses d'ultramar, mentre la ciutat va romandre sota la llei marcial fins al 1876.

A desgrat de tant dramàtic final, l'impacte polític, social, cultural i, fins i tot, simbòlic de La Comuna de París no faria sinó créixer cada vegada més.

Tant sols dos dies després de la derrota, Marx presentava el seu informe (*La guerra civil a França*) davant el Consell General de l'Associació Internacional de Treballadors reunit a Londres, on denunciava la repressió i analitzava amb rigor teòric l'experiència comunera, sense amagar les seues contradiccions i límits, obrint així un debat que acabaria enfrontant els dos principals corrents de l'internacionalisme proletari (socialistes i anarquistes), tant a nivell teòric com organitzatiu i estratègic, fins a la ruptura registrada en el Congrés de l'AIT celebrat a La Haia en setembre del 1872.

Des d'aleshores, dirigents d'una i altra tendència tractaren d'impulsar arreu els moviments obrers i així trobem Paul Lafargue, militant de La Comuna i gendre de Marx, contactant en Madrid amb Pablo Iglesias i el nucli fundacional del PSOE i la UGT, mentre que el bakuninista Fanelli feia el mateix amb Anselmo Lorenzo, el patriarca de l'anarquisme espanyol, i poc després esclataven els moviments revolucionaris d'Alcoi i Cartagena (juliol del 1873), d'indubtables similituds amb la insurrecció parisenca.

Paral·lelament, els *communards* supervivents, exiliats i deportats, començaren a difondre els seus testimoniatges en llibres i publicacions de tota mena, avaluant l'experiència i condemnant la repressió, nodrint amb aixó la cultura d'esquerrres de les darreres dècades del segle XIX i primeres del XX. A destacar, en aquest punt, les cròniques publicades pel socialista Prosper Lissagaray (que acaba de reeditar entre nosaltres Capitan Swing) i la feminista Louise Michel (escollida ara com